

ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੇ. ਜੇ.

ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, - ਜਵਾਬਦੇਹ

2008 ਦਾ CWPNo 7727

5 ਦਸੰਬਰ, 2008

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 - ਆਰਟੀਕਲ. 226-ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1994 — ਐੱਸ. 11—ਪੰਜਾਬ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 — ਐੱਸ. 208—ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਸਰਕੂਲਰ ਮਿਤੀ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2008 — ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ— ਕੀ ਲੰਬੜਦਾਰ ਲਾਭ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ - ਆਯੋਜਤ, ਹਾਂ - ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਾਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ (ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇੱਕ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2008 ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ 19)

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—ਆਰਟ. 226-ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1994—ਸ. 37—ਪੰਜਾਬ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994— ਐੱਸ. 208—ਸਰਕੂਲਰ ਮਿਤੀ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2008 ਨੂੰ ਰਾਜ ਚੋਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕਮਿਸ਼ਨ - ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਚੋਣ - ਕੀ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਹੋਲਡ, ਨਹੀਂ - ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਸਿਰਫ਼ ਵਲੰਟੀਅਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਮਜ਼ੋਰ ਤਬਕਿਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬੁੱਢੀਆਂ-ਅੰਗੂਠਾਂ-ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ-ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸਰਕੂਲਰ

ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ-ਸਰਕੂਲਰ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਸਮਿਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਰੱਦ

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ICDS ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਸਕੀਮ ਸਥਾਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਲੰਟੀਅਰ ਹਨ। ਉਕਤ ਸਕੀਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਨਿਭਾਉਣ ਕਾਰਨ ਸਬੰਧਤ ਸੀਡੀਪੀਓ ਵੱਲੋਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਪਰਾ 27)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਰਤਵਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਤੋਂ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੇਕਰ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਉਕਤ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕੂਲਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੰਗੀ ਗਈ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ। ਸਥਿਤੀ ਦੇ. ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਸਿਰਫ਼ ਵਲੰਟੀਅਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬੁੱਢੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਤਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 2 ਜਨਵਰੀ, 1996 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ।

(ਪਰਾ 28)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਆਈਸੀਡੀਐਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 208 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਹ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ' ਅਤੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੨੯)

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜੇ.ਐਸ.

ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਐਨ.ਡੀ.ਐਸ.

(2) 2008 ਦਾ CWP ਨੰਬਰ 8264

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬੀ.ਐਸ.

ਐਨਡੀਐਸ ਮਾਨ, ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2
ਲਈ।

(3) 2008 ਦਾ CWP ਨੰਬਰ 8270

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਰਗ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੀ .

ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਐਨ.ਡੀ.ਐਸ.

(4) 2008 ਦਾ CWP ਨੰ. 8279

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਵਿਕਾਸ ਬਹਿਲ ਸੀ .

ਐਨਡੀਐਸ ਮਾਨ, ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2
ਲਈ।

(5) 2008 ਦਾ CWP ਨੰਬਰ 8310

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬੀ.ਐਸ.

ਐਨਡੀਐਸ ਮਾਨ, ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2
ਲਈ।

(6) 2008 ਦਾ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 11724

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਕੇ.ਐਸ.ਬੋਪਾਰਾਏ ।

ਐੱਨ.ਡੀ.ਐੱਸ. ਮਾਨ, ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4
ਲਈ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵਿਕਾਸ ਸਿੰਘ ।

ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਿੱਤਲ , ਜੇ.

(1) "ਕੀ ਲੰਬੇਦਾਰ ਅਤੇ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ, ਜੋ ਕਿ 26 ਮਈ, 2008 ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਪੰਚਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ 'ਲਾਭ ਦੇ ਅਹੁਦੇ' 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਅਯੋਗ ਹਨ। ਇੱਕ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ, ਅਤੇ ਹੋਣ ਲਈ, "ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

(2) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 37. ਐਕਟ, 1994 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਟ ਭਰਨ ਲਈ ਚੋਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ

ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਉਸ ਸੀਟ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 ਦੀ ਧਾਰਾ 208 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 208 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਸਮੇਂ ਦਾ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਐਕਟ, 1961, ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਇੱਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ, ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ, ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਸੀ.ਆਰ. ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਕਈ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

(3) ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਐਕਟ, ਭਾਵ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਅਤੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 73 ਵੀਂ ਅਤੇ 76 ਵੀਂ ਸ਼ੇਖ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੇਖਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ IX ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 243F ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"243F. ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ। -(1) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ-

(a) ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ 21 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ;

(b) ਜੇਕਰ ਉਹ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਅਯੋਗ ਹੈ।

(2) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਜਿਹੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ।"

(4) ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਮਈ, 2008 ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਚੋਣਕਾਰ ਅਫਸਰਾਂ-ਕਮ-ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਲੰਬੜਦਾਰ ਅਤੇ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਯੋਗ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ

ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ। ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ , - 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2008 ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੀਮੋ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰ ਅਤੇ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਇਸਲਈ, ਉਹ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਕਤ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 7727,8264, 8270, 8279 ਅਤੇ 8310 ਆਫ 2008 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੀਮੋ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2008 (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ PI) ਜੋ ਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। 2008 ਦਾ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 11724 ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਘਲੋਟੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ।

ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ: (2008 ਦਾ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 7727)

(5) ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1887 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਉਹ 25 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਹੈ, ਪਰ ਲੰਬੜਦਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦਾ ਦਫਤਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੰਬੜਦਾਰ ਦਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਰੂਲਜ਼ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਨਿਯਮਾਂ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਨਿਯਮ 21 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ (3) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹੈਂਡਮੈਨ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਦੇ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸੈੱਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਾਉਣਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਪੱਖ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਤਹਿਤ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ,

ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਭੱਤੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਦਫਤਰ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਾ ਲੰਬੜਦਾਰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 500 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ। ਇਸ ਲਈ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(6) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 243F

ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ, ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 191 ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਆਪਣੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨਾ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਫਤਰ ਨਾਲੋਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ (ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1952 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਲਾਭ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਹੁਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਏ) ਵਿੱਚ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਹੋਣਾ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਫਤਰ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦਾ ਦਫਤਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(7) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜੋ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 208 ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 208(1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇਗਾ

ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ, ਸਟੈਚੂਟਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ ਐਕਟ, 1961 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਸਮੇਂ ਦਾ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮੇਂ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ।

(8) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਚੋਣ ਦੁਆਰਾ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2008 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਰਕੂਲਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

**ANOKH SINGH v. PUNJAB STATE ELECTION COMMISSION, 1125
CHANDIGARH (Satish Kumar Mittal, J.)**

(9) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 14 ਅਤੇ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਤੋਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 15 ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 16 ਉਹ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੱਗੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਰੁ. 500 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਮਾਣ ਭੱਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕਾਪੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਮਾਲ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ 9 ਅਕਤੂਬਰ, 2006 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੇ ਤਹਿਤ 2000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਣ ਭੱਤੇ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁਖੀ (ਲੰਬੜਦਾਰ) ਨੂੰ 500 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਰਕਮ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। 500 ਤੋਂ ਰੁ. 900. ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਮਾਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(10) ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 208 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਓਵਰਰਾਈਡ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 142. ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੋਮ ਲਾਈ ਬਨਾਮ ਵਿਜੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ (2006 ਦੀ ਅਪੀਲ [ਸਿਵਲ] 5104 ਦਾ ਫੈਸਲਾ 14 ਮਾਰਚ, 2008 ਨੂੰ ਹੋਇਆ)। ਇਸ ਲਈ, ਲੰਬੜਦਾਰ, ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(11) ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 243 ਐੱਫ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਨੂੰ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨ, ਭਾਵ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਧਾਰਾ 243F ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਾਧੂ ਅਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (ਏ) ਅਧੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਯੋਗ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ (ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 210 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ।

(12) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, 21 ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 208 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਯੋਗਤਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 208 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਯੋਗ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੰਚ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸੋਮ ਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (*ਸੁਪਰ*) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 208 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅਤੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ 143. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 208 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਿਰਫ਼ ਬਚ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਹੋਰ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 143 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ।

(13) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਭੂਮੀ ਮਾਲ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਪਿੰਡ ਦਾ ਲੰਬੜਦਾਰ ਅਤੇ ਕੌਣ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਵੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। 900, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(14) 'ਲਾਭ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ' ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਨਰਲ ਆਰਟੀਕਲਜ਼ ਐਕਟ ਵਿੱਚ। ਰਾਵੰਨਾ ਸੁਬੰਨਾ ਬਨਾਮ

**ANOKH SINGH v. PUNJAB STATE ELECTION COMMISSION, 1127
CHANDIGARH (Satish Kumar Mittal, J.)**

ਜੀ.ਐਸ. ਕਾਰੀਰੱਪਾ (1), ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੈਜ਼ੂਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ (ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1951 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦਫਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਨਖਾਹ, ਤਨਖਾਹ, ਭੱਤਾ ਜਾਂ ਭੱਤਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ "ਮੁਨਾਫਾ" ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲਾਭ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜਾਂ ਰਕਮ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਰਕਮ ਉਸ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਫਤਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲਾਭ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਤਾਲੁਕਾ ਵਿਕਾਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੁਪਏ ਦੀ ਫੀਸ. 6, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹਰੇਕ ਬੈਠਕ ਲਈ ਉਲੀਕਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਜਾਂ ਲਾਭ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜੇਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਫੀਸ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਖਰਚੇ ਗਏ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਤਾਲੁਕਾ ਵਿਕਾਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(15) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਵਜੋਂ ਕੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰੁਪਏ ਹੈ। 900 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਜੇਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਸਿੱਖੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੀ ਹੈ

ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ਼ਿਵਮੂਰਤੀ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਵੀਰਭੱਦਰੱਪਾ ਵੀਰੱਪਾ (2) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਦਫਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੈ:-

- (1) ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ;
- (2) ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ;
- (3) ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ;
- (4) ਧਾਰਕ ਦੇ ਕੰਮ ਕੀ ਹਨ? ਕੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ
- (5) ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਰਤਦੀ ਹੈ?

(16) ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਤਾਲੁਕ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਜਾ ਅਤੇ ਰਾਏਚੁਰ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦੇ ਦਫਤਰ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦਫਤਰ ਸਾਬਕਾ ਦਫਤਰ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਮੈਂਬਰ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਫਤਰਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਟਾ ਸਕੀ। ਤਾਲੁਕ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਭੱਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੇਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਭੱਤਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਉਹ ਮਾਸਿਕ ਮਾਣਭੱਤਾ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਰੱਖੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਟੈਸਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਦਫਤਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(17) ਸ਼ਿਬੂ ਸੋਰੇਨ ਬਨਾਮ ਦਯਾਨੰਦ ਸਹਾਏ (3) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇੱਕ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸਖਤ ਅਤੇ ਤੰਗ ਨਿਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਜੋ ਇੱਕ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਆਮ ਟ੍ਰਿਸਟੀਕੋਣ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਗੈਰਵਾਜ਼ਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਿਮ ਝਾਰਖੰਡ ਖੇਤਰ ਆਟੋਨੋਮਸ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ

**ANOKH SINGH v. PUNJAB STATE ELECTION COMMISSION, 1129
CHANDIGARH (Satish Kumar Mittal, J.)**

ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 102(I)(a) ਜਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 191 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 'ਲਾਭ' ਸ਼ਬਦ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਉਹ ਲੇਬਲ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਰਕਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ. ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ। 1750 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਮਾਣ ਭੱਤਾ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਦਫਤਰ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਕੁਝ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੇਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(18) ਜਯਾ ਬਚਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (4) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਦਫਤਰ ਹੈ ਜੋ ਮੁਨਾਫਾ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਦਫਤਰ ਰੱਖਣਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਤਨਖਾਹ, ਤਨਖਾਹ, ਭੱਤਾ, ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਭੱਤਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, "ਮੁਨਾਫੇ ਦਾ ਦਫਤਰ ਰੱਖਣਾ" ਹੈ। ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਫਾਰਮ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਮਕਰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, "ਸਨਮਾਨ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਿਰਫ ਵਰਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਣ ਭੱਤੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਭੱਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਭੱਤਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਚਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਦੇ ਸਰੋਤ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੁਨਾਫਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਦਫਤਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਤਨਖਾਹਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(3) ਏਆਈਆਰ 2001 ਐਸਸੀ 2583

(4) (2006) 5 SCC 266

ਕੁਝ ਈਪੀਓਲਿਊਸ਼ੈਟਸ ਲਈ, ਫਿਰ ਇਹ ਮੁਨਾਫੇ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਦਫਤਰ ਦਾ ਧਾਰਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(19) ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦਾ ਦਫਤਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਧਾਰਾ 2(ਏ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 243F ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ (ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦਾ ਦਫਤਰ ਲਾਭ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਨਾਫੇ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਣਾ ਸਿਰਫ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨਾ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਸਦ ਨੇ ਕੁਝ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 191 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਆਰਟੀਕਲ 102 ਅਤੇ 191 ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ (ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1952 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਛੋਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਨੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ. ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ (ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1952, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 243F ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇੱਕ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 243F(1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਅਯੋਗਤਾ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਧਾਰਾ 243F ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 243 ਐੱਫ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਨਹੀਂ

**ANOKH SINGH v. PUNJAB STATE ELECTION COMMISSION, 1131
CHANDIGARH (Satish Kumar Mittal, J.)**

ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ, ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਜਾ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ (ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਜੋਂ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ, ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਸੋਮ ਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ . ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਤੇ ਓਵਰਰਾਈਡ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਉਕਤ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ (ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇੱਕ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2008 ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, 2008 ਦਾ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 7727 ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ

(20) 20082 ਦੇ CWPNCWP ਨੰਬਰ 117248 ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ

ਨੰਬਰ 5 ਪਿੰਡ ਘਲੋਟੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ।

(21) CWPNCWP2Nos.i 8264, 8270, n82791andf8310Sof32008 , ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2008 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। 2008) ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਠਿਤ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਸੇਵਾ (ICDS) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਲੰਟੀਅਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਰੈਗੂਲਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਭੱਤੇ ਵਜੋਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਖਰਚੇ ਗਏ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1450. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਉਕਤ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜੇਥੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(22) ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਲਾਹਕਾਰ 2008 ਦੇ ਸੀਪੀਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 11724 ਲਈ ਸਿੱਖੀ ਗਈ ਸਲਾਹ) ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ

ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ 2 ਜਨਵਰੀ 1996 ਦੇ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਹਾਇਕ ਸਵੈ-ਇੱਛੁਕ ਵਰਕਰ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਣਭੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ 30 ਮਈ, 2006 ਦੇ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ, ਜੋ ਮਹਿਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ. ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਲੋਕਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਮਾਨ ਸਰਕੂਲਰ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(23) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਅਮੀਰਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (5) ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਕੋਲ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੈਰਾ 31 ਦੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦਾ ਧਾਰਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪੋਸਟ ਦਾ ਧਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(24) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, 2008 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 11724 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਫ਼ਸਰ (ਛੋਟੇ 'ਸੀਡੀਪੀਓ' ਲਈ) ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧਤ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਸੀਡੀਪੀਓ ਵੱਲੋਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁ. 1400 ਮਾਸਿਕ ਮਾਣ ਭੱਤੇ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਦਫ਼ਤਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ 'ਲਾਭ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ' ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਅਧੀਨ ਅਯੋਗਤਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

(25) ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਉਕਤ ਸਕੀਮ ਸਥਾਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਲੰਟੀਅਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਵਾਸੀ। ਉਕਤ ਸਕੀਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਬੰਧਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸੀ.ਡੀ.ਪੀ.ਓ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਨਿਭਾਉਣ ਕਾਰਨ ਸਬੰਧਤ ਸੀਡੀਪੀਓ ਵੱਲੋਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਥਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖ਼ਾਹ ਸਕੇਲ ਤਹਿਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1486. ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਰਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਇਹ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਹਾਇਕ ਹਨ ਜੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪੇਸ਼ਣ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਹ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ।

(26) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ (ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੈ, ਦੋ ਕਾਰਕ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ: (ਏ) ਕੀ ਇੱਕ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਦਾ ਦਫਤਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਦਫਤਰ ਹੈ; ਅਤੇ (ਬੀ) ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਦਫਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਦਾ ਦਫਤਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਦਫਤਰ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਜਾਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ; ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਿਹਨਤਾਨੇ; ਕੀ ਪੋਸਟ ਦਾ ਧਾਰਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਫਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੀ ਰਕਮ ਇਸ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਜੋਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਾਰਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਰਕਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ ਇੱਕ ਦਫਤਰ ਹੈ। ਸਤਰੂਚਰਲਾ ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਰਾਜੂ ਬਨਾਮ ਵਾਈਰੀਚੇਲਾ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੇਵ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (6) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਬਾਇਲੀ ਵਿਕਾਸ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਫੋਟਾ TTDA') ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਵੀ ਸੀ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਸਲਈ ਉਸਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(ਬੀ) ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 102(1) ਅਤੇ 191 (I)(a) ਦੀ ਧਾਰਾ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਦਫਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਆਈਟੀਡੀਏ ਦੀ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮੈਂਬਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਆਈ.ਟੀ.ਡੀ.ਏ. ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਕਸਾਰ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਆਈਟੀਡੀਏ ਦਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਫਸਰ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਵੀ ਹੈ, ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਏਪੀ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਟੀ.ਡੀ.ਏ. 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੁਝ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ ਜੋ ਆਈ.ਟੀ.ਡੀ.ਏ. ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਸਕੀਮ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ

ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਫਸਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵਿਹਾਰਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ:-

"ਸਰਕਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਰਤ ਕੇ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਉਹ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ "ਰਾਜ" ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦੀ ਧਾਰਾ 10

ਲੋਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਐਕਟ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 58(2) ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੱਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਬਾਡੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕੰਮ ਸੌਂਪਣਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ, ਰੂਪ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਕਿਸੇ ਬਾਡੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਦਲਿਆ ਹਉਮੈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

(27) ਆਈਸੀਡੀਐਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਥਾਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਵੀ. ਉਕਤ ਸਕੀਮ ਸਥਾਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਲੰਟੀਅਰ ਹਨ। ਉਕਤ ਸਕੀਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਸਹੀ ਵੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਨਿਭਾਉਣ ਕਾਰਨ ਸਬੰਧਤ ਸੀਡੀਪੀਓ ਵੱਲੋਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਮੀਰਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (7), ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਚੋਣ ਲੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਢੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਵਾਲੰਟੀਅਰ। ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਰਾਜ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਚੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਵਲ ਪੋਸਟਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

(28) ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਤੋਂ ਲਾਭ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਉਕਤ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਦਾ ਦਫਤਰ ਲਾਭ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੈ, ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕੂਲਰ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਸਿਰਫ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬੁੱਢੀਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਫਾਇਦਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ 2 ਜਨਵਰੀ, 1996 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਚਾਇਤਾਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਮਾਣ ਭੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(29) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 208 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਹ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, 2008 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 8264, 8270, 8279 ਅਤੇ 8310 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2008 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(30) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 11724 ਆਫ 2008 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਘਲੋਟੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਰ.ਐਨ.ਆਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਟੀ ਐਸ ਠਾਕੁਰ, ਸੀ ਜੇ ਅਤੇ ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ, ਜੇ.

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦਾਤਾ

2006 ਦਾ 8 CWP ਨੰ 1283

10 ਦਸੰਬਰ, 2008

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 - ਆਰਟੀਕਲ. 226—ਹਰਿਆਣਾ ਕੰਟਰੋਲ ਆਫ ਬ੍ਰਿਕਸ ਸਪਲਾਈ ਆਰਡਰ, 1972 — ਸੀ.ਐੱਲ. 21—ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਕੰਟਰੋਲ ਆਫ ਬ੍ਰਿਕਸ ਸਪਲਾਈ

ਐਕਟ, 1949 — ਐੱਸ. 3—ਪੀਆਈਐੱਲ—ਇੱਟ ਭੱਠਾ—ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ — ਪਿੰਡ 'ਅਬਾਦੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਦੂਰੀ — ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈਜ਼ ਪਿੰਡ ਆਬਾਦੀ ਤੋਂ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਭੱਠੇ ਦੀ ਦੂਰੀ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਬਾਰੇ ਛੋਟ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ। ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ—ਇੱਟ ਭੱਠਾ ਫਾਈ ਮੈਂ SPM ਪੱਧਰ ਨੂੰ 750 ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੇ 1/5 ਵੇਂ ਜਾਂ 1/6 ਵੇਂ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ—ਇੱਟ ਭੱਠਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ — ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਭੱਠੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਲਾਇਸੈਂਸ